

■ Знайсці сябе

Аляксандр ЖУК:

«ДЗЯКУЙ» АД ВУЧНЯ ДОРАГА КАШТУЕ»

У краіне ёсць педкалектывы, якія напалову складаюцца з колішніх выпускнікоў

Вось ужо другі год запар у Міністэрстве адукацыі з задавальненнем канстатуюць рост цікавасці з боку выпускнікоў да педагагічных спецыяльнасцяў. Сёлета амаль усе яны ўкамплектаваліся яшчэ ў першую хвалю і абвешчаць дадатковы набор не спатрэбілася. З чым звязана новая тэндэнцыя, ці ўдалося разбурыць стэрэатып, які склаўся ў грамадстве наконт непрэстыжнасці прафесіі настаўніка, і наколькі якасным атрымаўся набор — пра ўсё гэта мы гутарым з рэктарам БДПУ Аляксандрам ЖУКОМ.

ДЫЯГНАЗ — ПЕДАГОГ

— *Аляксандр Іванавіч, ці задаволены вы сёлетнім наборам?*

— Не буду ўтойваць: вынікі прыёмнай кампаніі нас парадавалі. Па-першае, мы выканалі бюджэтны набор на дзённай і заочнай форме навучання, прычым з першай спробы. Цалкам выканалі і мэтавы набор. Больш за тое, на мэтавыя месцы ў нас нават склаўся конкурс. На навучанне на ўмовах аплаты ў БДПУ было падаздзена на 30% больш заяў, чым летась: на 1300 платных месцаў прэтэндаваў 1571 чалавек. На многія спецыяльнасці змаглі паступіць не ўсе ахвотныя. Па—другое, радуе якасць нашага набору: жаданне атрымліваць педагагічную адукацыю выказалі 132 медальісты ў ўладальнікі дыпламаў з адзнакай, што амаль на траціну больш, чым летась. Да таго ж у конкурсе за права быць студэнтам БДПУ ўдзельнічалі 270 выпускнікоў ліцэяў і гімназій, што на 40% больш, чым у папярэднім годзе.

Абітурыенты пайшлі на педагагічныя спецыяльнасці, і мы гэта бачым не толькі на прыкладзе БДПУ, але і на прыкладзе іншых ВНУ, дзе таксама рыхтуюць педагагічныя кадры. У чым прычына? Мы ўсе адчуваем, што ў грамадстве, нарэшце, пачынае змяняцца стаўленне да прафесіі педагога. І мы і самі сталі больш актыўна прапагандаваць гэту прафесію; да таго ж падключыліся і сродкі масавай інфармацыі. І мы ўдзячныя «Звяздзе» за тое, што яны асвятляе дзейнасць педагогаў на самых розных узроўнях адукацыі...

Безумоўна, адыграў сваю ролю і стагадовай юбілей найстарэйшай педагагічнай ВНУ краіны, які мы адзначылі напрыканцы мінулага года і дзякуючы якому ўдалося прыцягнуць да сябе ўвагу грамадскасці. Беларускі дзяржаўны педагагічны ўніверсітэт наведваў кіраўнік нашай дзяржавы, сустрэўся са студэнтамі і выкладчыкамі, і ўсе пачулі яго пазіцыю — прафесія педагога надзвычай важная. Прэзідэнт сам педагог па адукацыі і вельмі тонка адчувае гэтыя моманты. Да юбілею было прыверкавана адкрыццё скульптурнай кампазіцыі «Настаўніца першая мая», якая ўжо паспела стаць брэндом горада.

— *А ці спраўдзіліся вашы чаканні з прыходам ва ўніверсітэт медальістаў? Наколькі «якасныя» атрымаліся з іх першакурснікі?*

— Мы вывучылі вынікі і змянія, і летняй сесіі студэнтаў, якія дзякуючы нааяннасці школьнага медאלю былі залічаны летась без экзаменаў. Па выніках дзювох сесій іх сярэдні бал склаў 7,4. Больш паспяхова медальісты навучаюцца на гістарычным факультэце (8,5 бала) і на факультэце сацыяльна-педагагічных тэхналогій (вышэй за 8 балаў). Больш складана вучоба даецца тым, хто навучаецца на факультэце прыродазнаўства і фізіка-матэматычным. Гэта і зразумела. Але для нас вось што важна ў першую чаргу: медальісты — тыя школьнікі, якія прывычаліся сістэмна працаваць па ўсіх прадметах, і нават калі яны дзесяці недадзягваюць, то іх прапаздольнасць і звычка да сістэматычнай разумовай працы ўсё роўна прыносяць плён — для навучання ў ВНУ гэтыя якасці вельмі важныя. Ім трэба толькі дапамагчы, і яны будуць расці. Упэўнены, што рэзультане прапанаваць медальістам ільготы пры паступленні было правільным і свеечасовым.

— *На ўсіх спецыяльнасцях і ва ўсіх ВНУ ёсць выпадковыя людзі. Але калі такі выпадковы чалавек трапіць у педагагічны ўніверсітэт, ці можна спадзявацца, што за гады вучобы з яго вырасце педагог?*

— Шанцы — пяцідзясят на пяцідзясят. Усё ж такі, калі ў чалавека няма схільнасці і інтарэсу да педагогікі, то наўрад ці з яго штосьці атрымаецца. Вось чаму мы зацікаўлены ў як мага больш ранняй прафарыентацыі, каб выбар быў свядомы, а не спантанны. У гэтым навучальным годзе ў розных рэгіёнах краіны створана больш як 100 педагагічных класаў і груп, у якіх будуць навучацца каля 1,5 тысячы дзесяцікласнікаў. Усе яны цягам двух гадоў паралельна з вывучэннем на павышаным узроўні пэўных прадметаў (матэматыкі, фізікі, хіміі, біялогіі, гісторыі Беларусі і г.д.) будуць асвойваць факультатыўны курс «Уводзіны ў педагагічную прафесію». Мы ўжо ўнеслі ў Міністэрства адукацыі прапанову, каб гэтыя вучні маглі паступаць на педагагічныя спецыяльнасці без экзаменаў пры выкананні дзювох умоў: наяўнасці рэкамендацыі педагагічнага калектыву ўстаноў адукацыі, дзе яны навучаліся, і аднак 7 (сем) і вышэй балаў па ўсіх прадметах вучэбнага плана.

Факультатыўны курс дапаможа вучням «дыягнаставаць» свае педагагічныя здольнасці, а педагагічнаму калектыву — аб'ектыўна ацаніць прафесійную прыдатнасць навучэнцаў да педагагічнай дзейнасці. Яго эмстаюнае поле ўключае чатыры модулі: «У свеце педагагічнай прафесіі», «Чалавек, які пазнае: практычная псіхалогія пазнання»,

«Я ў педагагічнай прафесіі» і «Пазнай самога сябе». Плюс вучні педагагічных класаў будуць прыцягвацца да працы з малодшымі школьнікамі, каб у іх была магчымасць ацаніць, наколькі гэта для іх блізка і цікава.

НАЙЛЕПШАЯ ПРАФАРЫЕНТАЦЫЯ — САМ НАСТАЎНІК

— *Скажыце, а ці шмат сярод сёлетніх першакурснікаў мінчан?*

— Прафесіі настаўніка даводзіцца сёння канкурыраваць на рынку працы з новымі прафесіямі, якія абяцаюць высокі заробак, мабільнасць і імклівы кар'ерны рост. Яны на слыху, і моладзь (асабліва сталічная) гатова ісці туды, дзе можна атрымаць хуткія і вялікія грошы.

Мінчане ў сёлетнім наборы складаюць крыху больш як пятаю частку. Гэта няшмат. А лідзіруе ў нас Мінская вобласць — прадстаўнікі сталічнага рэгіёна ў агульнай колькасці першакурснікаў складаюць 33 працэнты. Мінск жа пакуль недапрацоўвае. Недапрацоўваюць і Камітэт па адукацыі, і раённыя аддзелы адукацыі, і самі педагогі, якія не клапацяцца пра падрыхтоўку змены. Самая лепшая прафарыентацыя — гэта сам настаўнік, звычайны настаўнік у школе. А ў нас педагогі — як той шавец без ботаў. З самага пачатку, з дзіцячага садка педагогі навучаюць і выхоўваюць дзяцей, але пры гэтым не бачаць у іх будучых настаўнікаў. Калі мы, педагогі, не будзем прапагандаваць сваю прафесію сярод вучняў, не будзем шукаць таленавітых хлопцаў і дзяўчат і іх падтрымліваць, то заўтра ў школе не будзе каму працаваць. А ў Мінску вельмі высокая патрэба ў кадрах. Горад падаў нам заяўку амаль на 1,5 тысячы маладых спецыялістаў, а мінчан сярод нашых выпускнікоў было ўсяго 140 чалавек. Між іншым, у Мінску — 250 школ, і калі б кожная з іх даслала хоць бы па чатыры выпускнікі, гэта была б ужо тысяча педагогаў. Не такая ўжо складаная задача — убачыць гэтых дзяцей і правільна іх скіраваць.

Нават педагагічныя класы фарміруюцца ў сталіцы неактыўна. Я лічу, што інфармацыя наконт ільгот, якія будуць мець выпускнікі такіх класаў, не была свеечасова даведзена да дзесяцікласнікаў і іх бацькоў. Таму задача нумар адзін для ўсіх педагагічных калектываў — арыентацыя на прафесію настаўніка.

— *Ведаю, што ваш універсітэт шукаў школы, педагагічны калектыў якіх больш чым на 30% складаецца з колішніх выпускнікоў. Які плён прынёслі вашы пошукі?*

— У краіне ёсць школы, педагагічны калектыў якіх амаль напалову складаецца са сваіх выпускнікоў. Напрыклад, у педагагічным калектыве Ашмянскай сярэдняй школы №91 была яе вучні складаюць 47 працэнтаў, у Ліцэі БДУ — 30 працэнтаў. Нас цікавіла, чаму вучні, атрымаўшы педагагічную спецыяльнасць, вяртаюцца ў родныя сцены? Заробкі ў настаўнікаў адрозніваюцца неістотна, значыць, ёсць нейкія іншыя фактары. Мяркуем, што гэта асаблівае атмасфера ў навучальнай установе, дзе настаўнік з'яўляецца ключовай фігурай і карыстаецца бяспспрычным аўтарытэтам у вучняў. Плюс асаблівае стаўленне да маладога настаўніка ў калектыве, яго ўсебаковая падтрымка. Лічым, што гэты феномен патрабуе дадатковага вывучэння. Трэба працаваць з такімі школамі, каб прапагандаваць і распаўсюджваць іх вопыт на ўсю краіну.

— *Яшчэ Чэрчыль казаў, што школьныя настаўнікі валодаюць уладай, пра якую прэм'ер-міністры могуць толькі марыць. Але сітуацыя змянілася: інтэрнэт па сіле ўплыву на маладых людзей істотна пераўзыходзіць магчымасці сучаснага настаўніка. І як педагогу ў сучасных умовах заваяваць аўтарытэт у дзяцей?*

— Інфармацыйныя тэхналогіі наступваюць. Дзеці валодаюць многімі навывкамі нават лепш за сваіх педагогаў, таму наша задача — сфарміраваць у сваіх выпускнікоў ІТ-кампетэнцыі, навучыць іх працаваць у інфармацыйным грамадстве. Я маю на ўвазе не толькі карыстанне камп'ютарам для прэзентацый, але і арганізацыю сеткавага ўзаемадзеяння, працу на аддаленым доступе, рэалізацыю праектных тэхналогій... Гэта новы пласт прафесійных кампетэнцый педагогаў, які патрабуе паскоранага засваення, інакш мы адстанем ад дзяцей. Зараз наш універсітэт распрацоўвае прафесійны стандарт педагога, у якім мы прапісваем новыя кампетэнцыі, звязаныя з ІТ-тэхналогіямі і працай з сям'ёй у новых умовах. У апошнія гады назіраецца крызіс сям'і, у нас шмат няпоўных сем'яў. Усё

гэта трэба ўлічваць у падрыхтоўцы педагогаў. І трэці новы напрамак — гэта інклюзіўная адукацыя: кожны педагог павінен быць гатовы да працы з дзецьмі з асаблівасцямі развіцця і іх бацькамі.

Я ўпэўнены, што перш чым вучыць дзяцей, іх трэба палюбіць. Настаўнік — унікальная прафесія, якая патрабуе ад яе ўладальніка мэтанакіраванасці і самаадданасці, незвычайнай душэўнай шчодрасці, павягі і, самае галоўнае, любові да сваіх вучняў. Веды нельга даць: задача настаўніка — стварыць на ўроку такую атмасферу, каб вучні хацелі іх браць: ці таму, што веда дае іх любімы настаўнік, ці таму, што ім даходзіла патлумачылі, навошта гэтыя веда патрэбны. Імідж настаўніка залежыць ад таго, наколькі ён адпавядае патрэбам часу. Сучасны настаўнік павінен выкарыстоўваць на сваіх уроках такія метадыкі і педагагічныя прыёмы, каб дзецям было цікава вучыцца. Навучыцца абуджаць цікавасць да свайго предмета і да навучання ўвогуле — адна з галоўных задач педагога.

«ПЕРШЫ»

Ў КОЖНАГА СВОЙ

— *Калісьці кінастужка «Дажывём да панядзелка» вельмікала ў савецкім грамадстве не менш бурную палеміку, чым расійскі серыял «Школа» ці кінастужка «Географ глобус прاپіў». Нядаўна выйшаў яшчэ адзін неадназначны расійскі фільм «Вучылка». Ва ўсіх гэтых работ ёсць як прыкільнікі, якія дзякуюць за тое, што кінематограф прыцягвае ўвагу грамадства да праблем сучаснай школы, так і апаненты. А якой думкі прытрымліваецца вы?*

— Я лічу, што фільмы ўзроўню «Дажывём да панядзелка», «Расклад на паслязэўтра», «Вялікі перапінцы» павінны здымацца сучаснымі рэжысёрамі, бо ў цэнтры ўсеагульнай увагі аказваецца асоба настаўніка. Такого настаўніка, які не хапае ў школах. У Дзень ведаў наш выпускнік Паша Радкевіч (адзін з самых лепшых маладых педагогаў сталіцы) прывёў сваіх вучняў на ўрок ва ўніверсітэт. Я пацікавіўся ў пяцікласнікаў, якім яны бачаць настаўніка? Дзячыннка кажа: «Справядлівым». Пытаюся: «А што гэта азначае?» «Ён павінен нам ставіць такія аднакі, якія мы заслугоўваем». Іншая кажа: «Ён павінен быць разумным». Так тлумачыць матэрыял, каб нам было ўсё зразумела». Хтосьці скажаў, што настаўнік павінен быць творчым: і на гітары іграць, і спяваць, і танцаваць... Любоў да школы ў многіх дзяцей звязана з асобай першага, і ў прыватнасці з першай настаўніцай. Чаму мы прывыццлі скульптурную кампазіцыю на ўваходзе ў педагагічны ўніверсітэт менавіта першай настаўніцы? Таму што ролю першага настаўніка ў жыцці кожнага з нас пераацаніць немагчыма.

— *А каго са школьных настаўнікаў памятаеце вы і чаму?*

— Я вучыўся ў 93-й сталічнай школе. Мая першая настаўніца Галіна Мікалаеўна Яблыкыва была сапраўдным педагогам. Дзякуючы ёй я, не паспёўшы пачаць, кінуў курчы яшчэ ў трэцім класе (*смяецца*). Прызнаюся, што быў вельмі актыўным хлопчыкам і з дысцыплінай у мяне не ўсё было ў парадку. І яна вельмі цярпліва і беражліва працавала са мной. Ужо ў сярэдніх класах моцны ўплыў на мяне аказаў мой настаўнік працоўнага навучання Ігар Яўгенавіч Перагуд: ён захапіў мяне сваім прадметам, навучыў працаваць на станках, з металам і драўнінай. Я нават быў прызёрам гарадской алімпіяды па працоўным навучанні, хоць захапляўся спортам. Вельмі ўдзячны нашаму класнаму кіраўніку ў 10-м класе Ганне Яўсееўне Камінскай. Яна працавала з намі ўсяго год, але дала мне і маім аднакласнікам больш, чым многія настаўнікі за пяцірадных гады, таму я і па сённяшні дзень вішучу яе і з 8 Сакавіка, і з Днём настаўніка.

— *Аляксандр Іванавіч, вы працавалі і са школьнікамі, калі ўзначальвалі Ліцэй БДУ, і са студэнтамі. А з кім працаваць больш складана?*

— А яшчэ я сем гадоў узначальваў Акадэмію паслядыпломнай адукацыі. У мяне бяспцэнны вопыт (*смяецца*). Паўсюдна свая спецыфіка. У ліцэй прыходзяць адораныя, мэтанакіраваныя і матываваныя падлеткі, але яны збіраюцца ў адным месцы, і тут ужо сярод іх энюў выяўляюцца лідары. Гэта трэба абавязкова ўлічваць у рабоце.

У Акадэміі паслядыпломнай адукацыі доводзілася сутыкацца з дарослым людзьмі, а з прафесіяналамі так, як са студэнтамі, працаваць не будзеш. Студэнты, з аднаго боку, гэта ўнарашнія школьнікі, а з другога — заўтрашнія педагогі. Значыць, трэба фарміраваць іх асабасныя якасці. Зараз мы выстройваем сістэму метадаў і тэхналогій (сучасных, інтэрактыўных, праблема-арыентаваных), каб вучэбны працэс мадэляваў будучую прафесійную дзейнасць, каб ужо на занятках яны паглыбляліся ў педагагічныя сітуацыі, з якімі дзвядзятца сутыкацца ў працэсе сваёй работы. Жыццё настаўніка няпростае, але цікавае, бо ён фарміруе ў дзяцей асобу. І калі, пакідаючы школу, яны гавораць табе «дзякуй», гэта вельмі дорага каштуе. Цяжка сказаць: быць настаўнікам — гэта прызванне, дар Божы ці штосьці іншае. Але калі ў чалавека гэты дар ёсць, то ён абавязкова павінен яго рэалізаваць!

Гутарку вяла Надзея **НИКАЛАЕВА**.
nikalaeva@zviazda.by
Фота Яўгена **ПЯСЕЦКАГА**.

■ Што на палетках?

УСЕ АДЦЕННІ АЙЧЫННАЙ БУЛЬБЫ

Белая, жоўтая, крэмавая — яна па-ранейшаму застаецца ўлюбёнай стравай беларусаў

Бульба — гэта той прадукт, ад якога ў пэўнай ступені залежыць харчовая беспэка Беларусі. Зараз у краіне ў самым разгары ўборка «другога хлеба». Аграрыі сабралі ўжо больш за палову ад заплыванавага аб'ёму. Нягледзячы на засушлівы год, спецыялісты абяцаюць добры ўраджай. Пра ход уборкі, новыя сарты бульбы, першую міжнародную спецыялізаваную выставу «Еўразійская бульба — 2015», якая прайшла зусім нядаўна, і многае іншае расказаў намеснік генеральнага дырэктара па навуковай працы навукова-практычнага цэнтра НАН Беларусі па бульбаводстве і плодаагародніцтве Вадзім МАХАНЬКО.

Найлепшы клімат — умераны

Бульбы ў Беларусі сёлета пасадзілі на 10 тысяч гектараў больш, чым у мінулым годзе.

— Аднак важнае слова сказала надвор'е. Глеба на тэрыторыі краіны адчувала недахоп вільгаці. І калі на збожжавыя гэта ўплывае менш, то бульба — якраз тая культура, якая патрабуе вялікай яе колькасці. Для фарміравання толькі аднаго кілаграма сухой масы бульбы неабходна каля 500 л вады, — растлумачыў намеснік генеральнага дырэктара.

З-за засухі ўраджай бульбы панёс некаторыя страты, у цэлым ураджайнасць аказалася ніжэйшай за леташнюю.

— Аднак у тых гаспадарках, дзе ажыццяўлялася пасадка кандыцыйным насеннем і дзе ўнеслі поўную дозу мінеральных і арганічных угнаенняў, правялі ўсе неабходныя ахоўныя мерапрыемствы, засуха крытычна не паўплывала. У прыклад можна прывесці Талачынскі кансервавы завод, які ўваходзіць у склад нашага цэнтра. На асобных участках гаспадаркі збіралі па 50 тон з гектара, а самы вялікі ўраджай далі беларускія сарты «Брыз» і «Уладар» — на ўзроўні 58—59 т/га, — падкрэсліў Вадзім Маханько.

Год для бульбаводства вельмі складаны яшчэ і таму, што ўмовы надвор'я мінулага года паўплывалі ўжо на сёлётную высяенні пасадкі. Летась былі высокія тэмпературы, бульба перагравалася, а дзе-нідзе нават адбылося пераўшчыльненне глебы.

— Бульба — гэта культура ўмеранага клімату. Аптымальная тэмпература для яе росту і развіцця складае ад 14 да 17 градусаў. І тыя тэмпературы, якія апошнія дзесяць гадоў пануюць у краіне, не лепшым чынам ўплываюць на ўраджай, — выказаў сваю думку намеснік генеральнага дырэктара.

Тым не менш ён адзначыў, што ўборчаная кампанія ідзе па графіку, і сёлета да яго складання падышлі больш дакладна і дыферэнцыравана. Летась частка гаспадарак не зрэагавала на павышаную тэмпературу і пачала ўборку бульбы ў звычайныя тэрміны. Пазней гэты ўраджай дрэнна захоўваўся. У гэтым годзе большасць дачакаліся зніжэння тэмпературы, калі бульба астыла ў глебе.

І ўсё роўна выгадна!

Бульбаводства заўсёды мае на ўвазе вялікую колькасць выдаткаў. Каб пачаць вырошчваць бульбу, неабходна мець велізарную суму грошай. Сховішча нават сярэдняга класа будзе каштаваць каля 1 мільёна долараў. Далей камбайн — каля 100 тысяч еўра. Для пасадкі неабходна 3,5 тоны насеннага матэрыялу з разліку на 1 га плошчы. Кошт насеннага матэрыялу элітнай бульбы ў 2015 годзе складаў 4,5 тысячы беларускіх рублёў за адзін кг. Выдаткі на адзін гектар, якія ўключаюць усе неабходныя працэдуры, складаюць да 3,5 тысячы долараў. Карціну таксама можна дапоўніць велізарнымі транспартнымі выдаткамі і іншымі, — па той жа складскай інфраструктуры, а гэта дазваляе смела дадаць яшчэ 300–400 тысяч долараў. І ўсё ж такія затраты больш чым апраўданыя, бо ў выніку аддача ад кожнага гектара вышэйшая, чым ад збожжавых.

Ад бульбы не паўнеюць

Старых сартоў у краіне засталася зусім мала. Як адзначыў Вадзім Маханько, сёння ў рэестры Беларусі самым старым з'яўляецца «Ласунак», які быў занесены ў рэестр яшчэ ў 1988 годзе.

— Мы прытрымліваемся тако пункту гледжання, што замена сартоў больш эфектыўная, чым іх абнаўленне, калі стары гатунк нацягваюць усялякі падтрымліваць. А вось у Еўрасаюзе выкарыстоўваюць да 60% сартоў, якія створаны 50 і больш гадоў таму! Калі ўзяць канец 70-х — пачатак 80-х гадоў, то беларускія сарты займалі кожны чацвёрты гектар пасадак ў СССР. І тыя вынікі, якія былі атрыманы па «Тэмплу» і

■ Чулі?!

ЭКСКУРСІЯ — НА... ЗАВОД

У Гродзенскай вобласці неабходна развіваць вытворчы турызм, лічаць мясцовыя ўлады

На думку Уладзіміра КРАЎЦОВА, старшыні аблвыканкама, у рэгіёне недастаткова развіты вытворчы турызм, папулярнасць якога ў свеце сёння набірае абароты. «Гэты вопыт вядомы, але яго ўкараненнем прадметна мы не займаемся», — падкрэсліў ён.

У вобласці ёсць прыклады ўдалай арганізацыі турыстычных маршрутаў на вытворчасці, як і прадпрыемстваў, якія

«Лошыцкім», можна свабодна занесці ў Кнігу рэкордаў Гінэса. Але ж з тых часоў селекцыя не стаіць на месцы. Рынак бульбы моцна адаптуецца да новых умоў надвор'я, якія пастаянна змяняюцца. Змены датычацца і «геаграфіі» шкіднікаў, і бульбяных хвароб. Напрыклад, 25 гадоў таму паўночная мяжа каларадскага жука супадала з геаграфічнай мяжой Беларусі. Сёння гэтая мяжа знаходзіцца на тэрыторыі паўднёвай Карэліі, што прымушае перастроіваць селекцыйную праграму, — адзначыў спецыяліст.

Вадзім Маханько згадаў, што яшчэ 30 гадоў таму беларусы любілі есці бульбу з белай мяскацю, круглай формы. Сёння 75% беларусаў аддаюць перавагу жоўтай бульбе авальнай формы з крэмавай мяскацю, а 10-15% насельніцтва свядома ўжываюць бульбу кулінарнага тыпу «А», якую трэба рэзаць нажом.

— Кажуць, што там менш крухмалу і ад яе цяжка распаўнець. Хачу вас запэўніць, што ад бульбы не паўнеюць. Гэта адбываецца ад спалучэння бульбы з мясам, — удакладніў спецыяліст.

Самы папулярны сорт

У Беларусі гэта — «Скарб». Ён і сёння займае каля чвэрці ўсіх бульбяных пасадак у нашай краіне. На другім месцы — «Брыз». Ён дае добры ўраджай штогод і практычна ў кожнага гаспадара. Многія фермеры адзначаюць, што пачыналі свой бульбяны бізнес менавіта з яго. З 12 асноўных сартоў, якія даюць 75-80% вала бульбы ў Беларусі, толькі 3 — імпортныя.

НОВЫЯ КАНТРАКТЫ

Па словах Вадзіма Маханько, першая міжнародная спецыялізаваная выстава «Еўразійская бульба — 2015» прайшла паспяхова.

— Для Беларусі гэта важнае мерапрыемства, бо мы краіна з развітым бульбаводствам. Нам ёсць што паказаць і прапанаваць. У арганізацыі выстаўкі актыўны ўдзел прынялі наш цэнтр і Нацыянальная акадэмія навук. Яна праводзілася па трох напрамках: сартавы і насенны матэрыял, тэхналогіі і машыны, а таксама сродкі аховы, угнаенні, стымулятары росту. Мы прадставілі ўсё самае перадавое: больш за 60 сартоў, шэраг тэхнікі, некалькі тэхналогій захоўвання... Вынікам сталі новыя кантракты на пастаўку харчовай і насеннай бульбы ў розныя рэгіёны Расіі.

Дарэчы, кажучы аб ураджайнасці, айчынным гатункі не саступаюць у большасці параметраў замежным. Пры аднолькавых умовах яны будуць даваць ураджай таго ж узроўню і з той жа якасцю. Таму беларуская бульба можа свабодна ісці на экспарт у Еўропу. Але з-за шмат якіх фактараў, у тым ліку і дзякуючы абароне ўласнага вытворцы ў Еўропе, Беларусь не можа экспартаваць туды свой другі хлеб. Таму практычна ўсё сёння па-ранейшаму рухаецца ў бок Расіі.

Каб вывесці адзін толькі сорт бульбы, які будзе стабільна прыносіць ураджай, штогод неабходна мінімальна атрымліваць 100 тысяч новых узораў і 10 гадоў выпрабюваць. У рэестры Беларусі 45 айчынных гатункаў. Усяго ж афіцыйна на тэрыторыі нашай краіны зарэгістравана 135 сартоў бульбы. Напрыклад, у рэестры Беларусі — каля 150 сартоў бульбы, Германіі — 220, Расіі — каля 400. Па ўсім свеце іх налічваецца да 15 тысяч.

А як жа чыпсы?

Крыху парадаксальным з'яўляецца тое, што ў нашу бульбяную краіну да гэтага часу імпартуюць велізарную колькасць чыпсаў. Сёння ў Беларусі вырабляюць чыпсы з бульбяной мукі. Еўрапейскія ж чыпсы робяцца з сучальнай бульбы. У цэлым самыя лепшыя чыпсы ў свеце робяцца з 4-5 сартоў. У Беларусі вытворчасць чыпсаў з сучальнай бульбы сёння немагчымай з прычыны адсутнасці дастатковай сыравінай зоны і тэхнічных умоў. Цяпер у гэтым кірунку таксама вядзецца праца. У наступныя некалькі гадоў сітуацыя павінна змяніцца на карысць спажываў.

Ілья **КРЫЖЭВІЧ**. kryzhevich@zviazda.by

ёсць дзясяткі цікавых прадпрыемстваў, на якія многія хацел